MAATALOUS

Yara: Nurmien fosforitasot vaarassa romahtaa

Lietelannan kierrättäminen vuodesta toiseen ei auta. Lietteen ravinnepitoisuus laimenee vähitellen.

Fosforin puute on todellinen uhka suomalaiselle nurmituotannolle ja sen kautta nautojen hyvinvoinnille, toteaa Yara Suomen nurmituotannon kehityspäällikkö **Minna Toivakka**.

MT haastatteli 4.11. muhoslaista lypsykarjatilan isäntää **Mikko Viitalaa**, jonka kahdella äkillisesti menehtyneellä naudalla todettiin fosforinpuutos.

Fosfori on kaikkien eliöiden, niin kasvien kuin eläintenkin soluille välttämätön alkuaine.

Toivakka korostaa, ettei Viitala ole ainoa fosforinpuutoksesta huolestunut.

Asiasta on tullut yhtiön neuvontapuhelimeen jonkin verran yhteydenottoja.

”Olen ollut nurmien fosforitilanteesta huolissani jo vuosia.”

Fosforipitoisuus ollut laskussa vuosia

Näytöt säilörehun fosforipitoisuuden laskusta ovat Toivakan mukaan vahvat.

Säilörehuanalyysien mukaan säilörehun keskimääräinen fosforipitoisuus on laskenut tasaisesti jo 10 vuotta, yhteensä yli 10 prosenttia. Käännettä ei ole näköpiirissä.

Säilörehulla minimivaatimus on 3,0 grammaa fosforia kuiva-ainekilossa. Vuoden 2005 jälkeen tähän ei ole enää ylletty.

Yaran viime kesänä tutkimista nurmikasvustonäytteistä reilusti yli puolessa oli puutetta fosforista.

Noin 22 prosentissa tutkituista näytteistä puutos oli vakava, Toivakka kertoo.

Jos eläimet eivät saa säilörehusta riittävästi tarvitsemaansa fosforia, ruokintaa pitäisi täydentää kivennäislisällä.

Toivakka muistuttaa, että nurmirehu on märehtijöiden ruokinnan perusta.

”Helpointa ja järkevintä on, että eläin saa siitä tarvitsemansa ravinteet. On ensiarvoisen tärkeää korjata tilanne pellolla, silloin siitä hyötyy myös nurmi”, hän sanoo.

Nurmi kuluttaa maasta viljavuusfosforin

Toivakan mukaan on tärkeää muistaa, että fosfori liikkuu maassa vain muutaman millimetrin. Siksi kasvin juurten on pakko kasvaa fosforin luo.

Vuosittain perustettavilla viljakasvustoilla lannan ja lannoitteiden fosfori on helpompi saada kasvin juurten ulottuville kuin nurmilla, joilla on sama juuristo 3–4 vuotta perustamisvuoden jälkeen.

”Irlannissa on paljon hyvin vanhoja nurmia. Niitä tutkittaessa on havaittu, että ne ovat kuluttaneet maasta lähes kaiken viljavuusfosforin. Maa on juuristovyöhykkeessä fosforista lähes tyhjä, vaikka nurmille on annettu fosforia pintaan joka vuosi.”

Nurmilta otetaan yhä suurempia satoja

Myös Suomessa alkaa olla yhä vahvempia viitteitä siitä, että peltojen viljavuusfosforivarat niukkenevat.

Nurmilta otetaan yhä suurempia satoja, ja uudet lajikkeet mahdollistavat sadon kasvattamisen entisestään.

Kaikista suomalaispelloista jo yli puolella fosforin viljavuusluokka on ”punaisella” eli huono, huononlainen tai välttävä, toteaa Yara Suomen johtava agronomi **Juha Liespuu**. Fosforitaso on laskenut kaikilla maalajeilla.

Välttäviä tai huonoja viljavuusluokkia lisää

Erityisen huolestuttavaa Liespuun mukaan on se, että tutkimustulokset osoittavat viljavuusfosforin vähenevän tasaista tahtia edelleen, nurmentuotantoalueilla kaikkein vauhdikkaimmin.

Jos kehitys jatkuu samanlaisena, välttävien tai sitä huonompien viljavuusluokkien osuus kasvaa tulevaisuudessa entisestään.

”Fosfori on kasveille energiaa, se vaikuttaa juurten ja maanpäällisen kasvuston kasvuun. Jos fosforista on puutetta, juuristo jää suppeaksi ja kasvin ravinteiden otto jää muidenkin ravinteiden osalta heikoksi.”

Puutos tuo myös rahallisia menetyksiä

Toivakka korostaa, että viljavuusfosforin vähyys vaikuttaa myös tilan taloudelliseen tulokseen.

Vuosina 2007–2010 Tila-Artturi-projektin tiloilta kerätyn aineiston perusteella nurmisatoa saatiin keskimäärin 7 160 kiloa hehtaarilta, kun pellon fosforitaso oli hyvä.

Kun fosforitaso oli tyydyttävä, sadon määrä putosi 8 prosentilla 6 600 kiloon. Välttävällä saatiin enää 5 360 kiloa hehtaarilta, mikä on neljänneksen vähemmän kuin hyvällä fosforitasolla.

Typpeä lohkoille oli annettu saman verran, joten eron aiheutti nimenomaan fosfori.

”Huonolla fosforitasolla sadonmenetyksen rahallinen arvo on 250 euroa hehtaarilta joka vuosi.”

JUHANI REKU

Lannan fosforipitoisuus laimenee ilman lannoitelisää

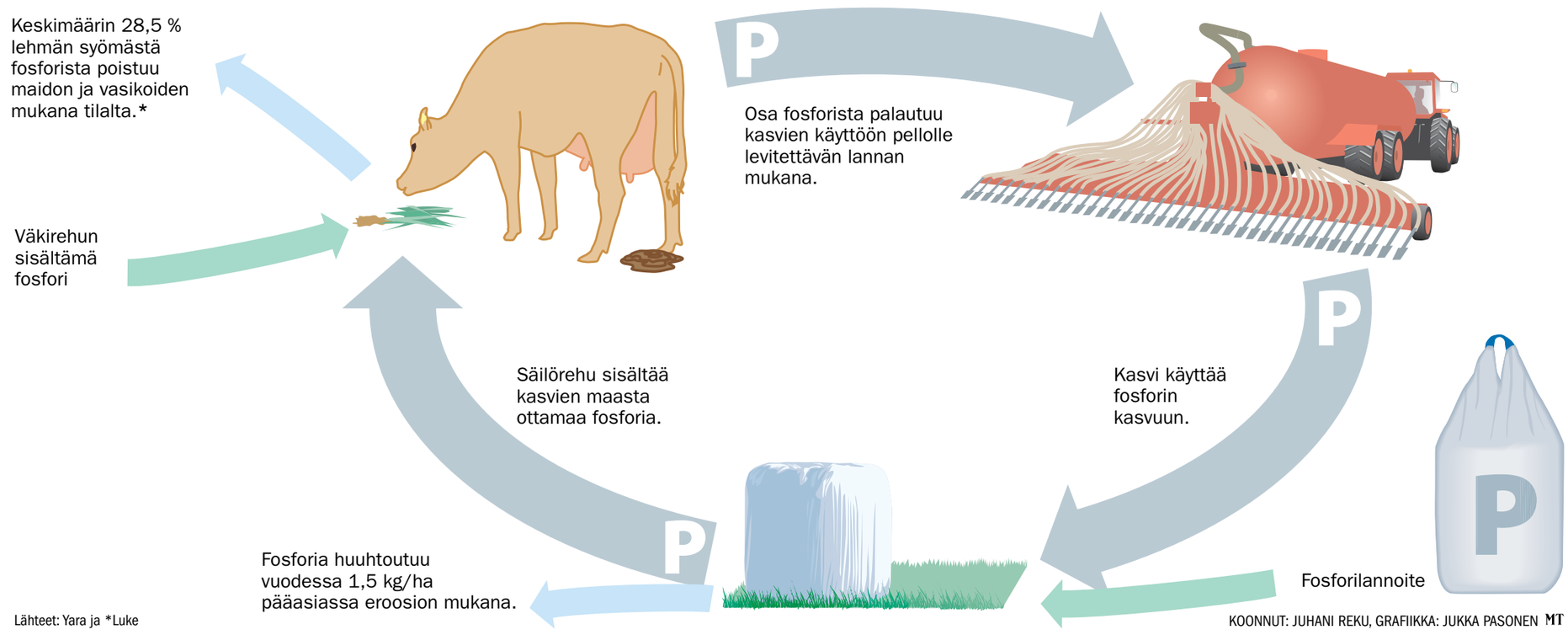

Lähteet: Yara ja *Luke

KOONNUT: JUHANI REKU, GRAFIIKKA: JUKKA PASONEN MT

» Irlannissa on paljon hyvin vanhoja nurmia. Niitä tutkittaessa on havaittu, että ne ovat kuluttaneet maasta lähes kaiken viljavuusfosforin.

MINNA TOIVAKKA

» Jos fosforista on puutetta, juuristo jää suppeaksi ja kasvin ravinteiden otto jää muidenkin ravinteiden osalta heikoksi.

JUHA LIESPUU

Pelkkä lanta ei riitä nurmelle

Muhoslainen lypsykarjatilallinen **Mikko Viitala** arvioi Maaseudun Tulevaisuuden haastattelussa (MT 4.11.), että hänen tilallaan nautojen kuolemat aiheuttanut fosforinpuutos olisi johtunut fosforipitoisuudeltaan heikentyneestä säilörehusta.

Fosforipitoisuuden alentumisen hän puolestaan uskoi johtuvan uusista, ympäristökorvauksen myötä tiukentuneista lannoitusrajoista.

Viljelijä epäilee: Nautakuolemat johtuvat uusista fosforirajoista

Maaseudun Tulevaisuus 4.11.

Ympäristökorvaus ei estä fosforilannoitusta

Yara Suomen kehityspäällikkö **Minna Toivakka** kannustaa viljelijöitä käyttämään ympäristökorvausjärjestelmän fosforimäärät mahdollisimman tarkkaan hyväksi.

Uusi ympäristökorvaus on tuonut aiempaan ympäristötukeen verrattuna jopa helpotusta nurmien fosforilannoitukseen.

Ensinnäkin lietelannan sijoittaminen peltoon -toimenpide ei enää estä fosforilannoitusta pintalevityksenä. ”Tätä ei välttämättä ole moni tullut huomanneeksi.”

Toisekseen nurmilla on mahdollisuus käyttää satotasokorjausta, jos viiden viime vuoden aikana lohkolta on korjattu ainakin kerran yli 7 500 kilon vuotuinen hehtaarisato.

Satotasokorjaus kannattaa käyttää hyväksi

Nurmien yleisimmät fosforiluokat ovat huononlainen ja välttävä. Huononlaiselle fosforia saa antaa 32 kiloa hehtaarille ja välttävälle 24 kiloa hehtaarille.

Satotasokorjauksella rajat nousevat huononlaisella 38:aan ja välttävällä 30 kiloon hehtaarilla.

”Sitä kannattaa ehdottomasti hyödyntää, jotta sato ei heikennä maan fosforitasoa”, Yara Suomen johtava agronomi **Juha Liespuu** kannustaa.

Todellisuudessa moni tila ei hyödynnä edes sallittua perustasoa. Pro Agrian Lohkotietopankin mukaan karjatilat käyttivät nurmille vuosina 2010–2012 keskimäärin vain kymmenen kiloa fosforia, siitä puolet karjanlannassa.

”Kun nurmella fosforintarve on 25–38 kiloa hehtaarille, se on alle kolmannes tarpeesta”, Toivakka korostaa.

”Joka vuosi pellolta viedään pois ravinteita enemmän kuin sinne annetaan.”

Liespuu muistuttaa viljelijöitä myös fosforintasauksesta. Fosforimäärä ylittyminen jonain vuonna ei haittaa, kunhan viisivuotisen tasausjakson aikana pysytään rajoissa.

JUHANI REKU

Pakkaamot kasvattaneet rajusti osuuttaan kananmunan hinnasta

Suomalaiset syövät yhä enemmän kananmunia, mutta tuottajan rahapussi pysyy laihana. Välikädet pistävät hinnannousun taskuihinsa.

Tämän vuoden alusta pakkaamoiden hintamarginaali on noussut 41 prosenttia, MTK:n kotieläinasiamies **Jukka Rantala** kertoo. Samaan aikaan tuottajahinta on noussut vain neljä prosenttia.

Tuottaja sai vuoden alussa kananmunakilosta 99 senttiä ja lokakuussa 103 senttiä.

Pakkaamon saama osuus nousi tammikuun 39 sentistä 55 senttiin.

”Kehitys on pöyristyttävä”, Rantala toteaa.

Samaa mieltä on MTK:n kananmunavaliokunnan puheenjohtaja, loimaalainen **Pekka Saarinen**.

Suomen suurin pakkaamo Dava Foods perustelee Saarisen mukaan osuutensa kasvattamista takavuosien tappioiden paikkaamisella. ”Mutta ei pakkaamolla ole pian mitään pakattavaa, jos tuottajat samaan aikaan ajetaan lopettamaan tuotantonsa.”

Kauppa vie puolet potista

Myös kaupan toiminta kismittää Rantalaa.

Kun kananmuna lähtee pakkaamolta, sen hinta on noin 1,50 euroa kilolta. Kaupassa kilo maksaa suunnilleen kolme euroa.

”Kauppa ottaa yhtä paljon kuin tuottaja ja pakkaamo yhteensä, tekemättä käytännössä juuri mitään”, Rantala sanoo.

Kananmuna ei vaadi kylmälaitteita eikä palvelutiskiä. Sen myyntiaika kaupassa on kolme viikkoa, joten tuotteeseen liittyvä riski on olematon, hän lisää.

”Se, joka tekee eniten, saa vähiten”, Saarinen summaa.

”Ja vielä tuotteesta, jonka laatu on maailman huippua.”

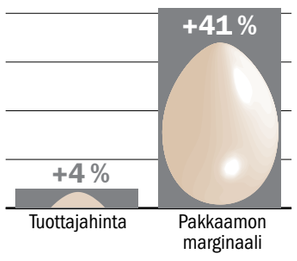

Pienet putoavat pelistä

Kananmunia tuotetaan tällä hetkellä 15 prosenttia yli kotimaan kulutuksen. Silti tuotantokapasiteettia kasvatetaan koko ajan, Saarinen toteaa.

Tuotannon lisäys ei hänen mielestään sovi tilanteeseen, jossa tuottajahinta on matala ja kustannukset nousevat.

”Monella on vielä häkkidirektiivin takia tehdyt investoinnit lyhentämättä – on pystytty maksamaan pelkkiä korkoja.”

Dava Foods muutti lokakuussa hinnoitteluaan niin, että yli 10 000 kanan lattiakanalat saivat kolme senttiä lisää hintaa.

Yli 10 000 kanan virikekanaloille lisähintaa tuli kaksi senttiä ja alle 10 000 kanan lattiakanaloille sentti. Pienet virikehäkkikanalat eivät saaneet senttiäkään.

Saarisen tilalla on 6 600 kanan lattiakanala. Hän arvioi, että tämänkokoiset kanalat häviävät Suomesta. Jäljelle jää pääasiassa isoja yksiköitä.

Pienistä pärjäävät ne, jotka voivat myydä tuotteensa suoraan kuluttajille esimerkiksi Reko-renkaiden kautta, Saarinen ennustaa.

SATU LEHTONEN

MARKKU VUORIKARI

Kauppa ottaa kananmunan hinnasta ison osan. Nyt myös pakkaamot ovat kasvattaneet siivuaan.

Davan Lähde: Pakkaamo toiminut aiemmin puskurina

Dava Foods Finlandin toimitusjohtaja **Jan Lähde** myöntää, että kuluvan vuoden hintamarginaalien kehitys kuulostaa ”äkkiseltään vähän erikoiselta”. Hänen mielestään kokonaiskuva on kuitenkin toisenlainen, jos tilastoja katsotaan pidemmältä ajanjaksolta.

Lähteen mukaan pakkaamot ovat aiemmin toimineet puskureina: kun hinnat laskivat, muutoksia ei siirretty täysimääräisesti tuottajahintaan. ”Nyt tilanne vastaavasti tasoittuu, kun on menty hiukan toiseen suuntaan.”

Munantuottajien osuuskunta Munakunta omistaa Dava Foods Finlandista puolet.

Toinen puoli on tanskalaisomistuksessa.

Omistuspohjalla ei Lähteen mukaan ole mitään vaikutusta tuottajahintaan tai pakkaamon osuuteen.

”Yritystoiminta toimii markkinoiden ehdoilla”, hän sanoo.

SATU LEHTONEN

KOMMENTTI

Tallasivatko tanskalaiset osuuskunta-aatteen?

Kananmunan tuottajahinta on tänä vuonna noussut neljä prosenttia. Pakkaamon munakilosta saama summa puolestaan on kasvanut peräti 41 prosenttia.

Kuulostaako reilulta? Ainakaan tuottajien mielestä ei.

Moni arvelee, että tanskalaiset, jotka omistavat puolet Dava Foods Finlandista, vievät suomalaisia kuin pässiä narussa. Että vain tuloksella on väliä.

Mutta eikö Munakunta edelleen ole osuuskunta? Eikö osuuskunnan pitäisi ajaa omistajiensa etua?

» Mutta eikö Munakunta edelleen ole osuuskunta?

Siihen ei taida puolikas omistusosuudesta riittää. Osuustoiminta-ajattelu näyttää jääneen tanskalaisten jalkoihin.

SATU LEHTONEN

Siemennyslama voi ennustaa maitotilojen lakkautusaaltoa

Nautojen siemennysten väheneminen saattaa ennakoida ensi kesän korvalle maitotilojen luopumisaaltoa, Valion alkutuotantojohtaja **Juha Nousiainen** arvioi. Tarkempien ennusteiden teko on hänen mielestään kuitenkin ennenaikaista.

Siemennyspalveluihin erikoistunut osuuskunta Faba käy parhaillaan yt-neuvotteluja. Syynä on töiden väheneminen.

Kun siemennysten määrä normaalisti on vähentynyt 5–7 prosentin vuosivauhtia, syys–lokakuussa vähennys oli Faban mukaan 20 prosenttia.

Ilmiö on havaittu Valiollakin, Nousiainen kertoo.

”Siemennysmääriä seurataan meillä tarkkaan kuukausittain.”

Koko vuoden siemennysmäärien ennakoidaan laskevan viime vuodesta kymmenisen prosenttia.

”Kymmenen prosentin lasku lehmämäärässä olisi hurja”, Nousiainen toteaa. ”Suomessa on 280 000 lehmää, joten se merkitsisi kymmeniä tuhansia eläimiä, jos lasku toteutuisi sellaisenaan.”

Näin suoraviivaiseen ennusteluun hän ei lähde.

Talous- ja jaksamisongelmia

Syyt tilanteeseen ovat Nousiaisen mielestä selvät: Venäjän viennin loppuminen, Kiinan hidastunut talouskasvu ja EU:n maitokiintiöiden vapautuminen huhtikuussa.

Näistä tekijöistä johtuva ylitarjonta veti hinnat laskuun. Lisänä tulivat vielä tukikausien ja maksatusaikataulujen muutokset.

”Kaikki nämä tuntuvat tilatasolla ja vaikuttavat yrittäjien päätöksiin”, Nousiainen sanoo.

Hänen mukaansa tiloilta tulee viestiä, että taloudelliset ja jaksamispaineet ovat kovat.

Toki myös positiivisia viestejä tulee, hän muistuttaa. ”Ei voi sanoa, että kaikki on huonosti.”

Jos lehmämäärä lähtee laskuun, lopettajien kärjessä lienevät pienet tilat.

”Lopettavat ovat yleensä pienempää kaliiperia, tiloja, joilla ei ole pitkään aikaan investoitu eikä ole tiedossa uutta yrittäjää.”

Notkahtavatko pitkät suorat?

Valion tuotantotilastoissa kuusi viime vuotta ovat olleet hyvin tasaisia. Tilojen määrä on vähentynyt suoraviivaisesti.

Maitomäärä taas on piirtänyt lähes vaakasuoraa viivaa, jos kausivaihtelu jätetään laskuista.

”Viime vuosina lehmämäärä ei ole juurikaan muuttunut, ja keskituotoksen nousu on korvannut eläinmäärän laskun”, Nousiainen kertoo.

Tänä vuonna Suomessa tuotetaan lähes kaksi prosenttia enemmän maitoa kuin viime vuonna.

Monessa Euroopan maassa kasvu on selvästi nopeampaa, useita prosentteja.

”Euroopasta tulleet viestit kertovat, että kasvu jatkuu myös ensi vuoden aikana, vaikkei ehkä niin voimakkaana kuin tämän vuoden aikana.”

SATU LEHTONEN

» Lopettavat ovat yleensä pienempää kaliiperia, tiloja, joilla ei ole pitkään aikaan investoitu eikä ole tiedossa uutta yrittäjää.

JUHA NOUSIAINEN